

NADSTAWCIE UCHA, KOCHANI LUDKOWIE

PIEŚNI POWSTAŃCZE ZE ZBIORÓW ADOLFA DYGAČZA

GRZEGORZ PŁONKA

SIÓDMY ROCZEK MIJO

Siódmy roczek mijo
jakech na wojence,
jeszczec nie zaboczył
o swoji kochance.

Wojocy, wojocy,
miymycko piechota,
strzyłać i zabijać
to waszo robota.

Do króla daleko,
do Boga wysoko,
co drugi kamratek
zostaje kalekom.

Co trzeci kamratek
trupem na ziem leci,
a żonka gdoweczkom,
sierotkami dzieci.

GRZEGORZ PŁONKA - ŚPIEW

Przyszli po wypłata górnik masami,
za to ich grenszuce¹, za to ich grenszuce
witali strzałami

Padło ich niemało, nawet drobne dzieci,
a niechże im za to, a niechże im za to
światłość wieczna świeci.

Chcieli się dowalczyć swej ojczyzny-matki
a grenszuc ich za to, a grenszuc ich za to
pakował za kratki.

Bodej cie Hörsingu² ciężki smutek spotkał
zabrałeś nam chłopców, zabrałeś nam chłopców,
którz bydzie nas kochał?

Kto za nich na szychta za buczkiem pospieszy,
a kto po robocie, a kto po robocie
z nami się ucieszy?

Hörsingu, Hörsingu, jeszcze Bóg nad nami,
bydziesz bratki wisiół, bydziesz bratku wisiół
do góry nogami.

¹ Grenszuc (Grenzschutz) – niemieckie oddziały straży granicznej.

² Friedrich Otto Hörsing – w latach 1919-1920 pełnił funkcję niemieckiego komisarza Górnego Śląska.

WOJCIECH KASZUBA - TRĄBKA

PRZYSZLI PO WYPŁATĄ GÓRNIKI MASAMI

A DRUGIEGO MAJA RANO

A drugiego maja rano³ wyszło słońce krwawo,
trąby trąbią, bębny biją, hura chłopcy, żwawo.

Chłopcy piersi nadstawiają jak kamienne mury,
a wrogowie do nich biją jak deszcz z groźnej
chmury.

Nie potrwało małowiela, ani pół godziny,
a już z naszych wojowników ani połowiny.

Placzą matki nad synami, siostry nad bratami,
że już więcej nie powrócą z wojny z Germanami.

Była wojna z Germanami, wojenka zawzięta,
przykryła ich w zimnym grobie ta ziemecka święta.

A na Górę Świętej Anny⁴ dróżyneczka bieży,
siła, siła tam powstańców z polskim sercem leży.

---

³ W nocy z 2 na 3 maja 1921 r. wybuchło III powstanie śląskie
⁴ Góra św. Anny – w jej rejonie toczyły się walki w III powstaniu śląskim.

ADRIAN GAWĘŁ - TRĄBKA

MY SÓM WANDROWNIKI

My sóm wandrowniki,
ślóńskie kołyndniki.

Tóż wóm zaśpiywómy,
co na Ślónsku mómy.

Mómy wongło dużo,
Fabryki też kurzom.

Ziemi tyż jest wiele,
młynów mocka miele.

Wiele piyknych lasów,
jak za dawnych czasów.

Lecz to dżierzóm wrodzy,
a my sóm ubodzy.

Ciyńżko lud pracuje,
jednak ledwo żyje.

Bo zyski tej pracy
bieróm mu Prusacy.

I tak dalej bydzie
gdy tu Niemiec siendzie.

Chcecie wienc być wolni,
bydźcie samodzielni.

MICHAŁ ZDRZAŁEK - WALTORNIA

Jak jo chodzioł do szkoły,
toch boł bardzo wesoly,
boch sie nie uczył nic,
naszo szkoła to boł wic.

Uczyli mie godać "fein",⁵
"Ich muss tücht ger Preusse sein",⁶
jo na to: ha ha ho,
rechtór⁷ krzywo w gowie mo.

Z tyj nauki tyleś mioł,
żeś potym na ślepra⁸ szoł,
gdyś mioł dwudziesty rok,
łobleki cie w "Kaisers-Rock"⁹.

Dlo cysorza mioleś żyć,
dlo cysorza mioł sie bić,
za cysorza umrzeć mioł,
bo tak "deutscher Kaiser" chcioł.

I tak ciongle los nasz bieg,
aż tu przyszoł nowy wiek,
nowe hasła, nowy zew,
poczuł Ślōnzok polsko krew.

⁵ Fein (niem.) - w porządku.

⁶ Ich muss tücht ger Preusse sein (niem.) -
Muszę być dobrym Prusakiem.

⁷ Rechtór - nauczyciel.

⁸ Śleper - górnik ładowacz, wozak.

⁹ "Kaisers-Rock" - określenie pruskiego
wojskowego munduru.

JAK JO CHODZIOŁ DO SZKOŁY

SILAŚCIE SIE NOS NADRYNCZYLI

Silaście sie nos nadrynczyli,
siła piyniendzy mocie w miechu,
my nie bydziemy wóm robili
do ostatniego przeca dechu.

Już wóm terazki nie wierzymy,
ni Korfantemu¹⁰, ni Ulitzce¹¹,
przed wami karku nie zegnemy,
szukejcie takich se o świączce.

Chycimy panów kole karku
i pociepnemy kaj do szybu
a już jest pokój na Rozbarku
już koniec bydzie z naszom bydą.

W coluśkim naszym Górnym
Ślōnsku robotnik rzondził bydzie
mondrze i jego prawa ani kasha
żoden mu basok już nie wydrze.

¹⁰ Wojciech Korfanty - polski przywódca narodowy,
jedna z najważniejszych postaci w historii Śląska.

¹¹ Carl Ulitzka - ksiądz katolicki, polityk niemiecki,
przewodniczący Katolickiej Partii Ludowej na Górnym
Śląsku.

Kajze mi sie podzioł mój synocek miły?
Pewnie go w powstaniu grenszuce zabili.
Wy niedobrzy ludzie, dla Boga świętego,
cemuście zabili synocka mojego?

Zodnej jo podpory już nie byda miała,
choćbych moje stare ocy wypłakała,
Choćby z mych łez gorzkich drugo uOdra była,
jesce by synocka mi nie ożywiła.

Lezy on tam w grobie, a jo nie wiem kandy,
choć sie opytuja między ludźmi wsandy.
Moze nieboroczek lezy kaj w dołecku,
a mógłby se lygać na swoim przypiecku.

Ej, ćwierkejcie mu tam wy ptosecki boze,
kiedy mamulicka znaleźć go nie moze.
A ty boze kwiecie, kwitnijze w około,
niech sie synockowi choć lezy wesolo.

KAJZE MI SIE PODZIOŁ MÓJ SYNOCEK MIŁY

Z tamtyj strony uOdry
dziwióm sie niydzwiejdzie,
bo dochtór Urbanek¹²
na swyj kozie jejdzie.
Tral la la la la la la,
tra la la la la la la,
bo dochtór Urbanek
na swyj kozie jejdzie.

Dziwióm sie niydzwiejdzie,
bali i ludziska,
bo za tym Urbankiem
bieży ksióndz Ulitzka.
Tral la la la la la la,
tra la la la la la la,
bo za tym Urbankiem
bieży ksióndz Ulitzka.

---

¹² Kurt Urbanek – polityk niemiecki,
komisarz plebiscytowy na Górnym
Śląsku.

MICHAŁ CZYŻ - PUZON

Z TAMTYJ STRONY UODRY DZIWIÓM SIE NIYDZWIEJDZIE

Cysorz Frydryk Wilhelm,¹³
chopisko nie lada,
uon za štýrech godo
a za piyńciu jada,
hej, hej, hej, kolęda!

Roz mu sie na zomku
jeś bardzo zachciało,
bo mu już w Berlinie
tak nie smakowało,
hej, hej, hej, kolęda!

Tak sobie zamierzo:
pójda do Paryża,
tam i na swaczyna
dostanemy wina,
hej, hej, hej, kolęda!

Ale Belgijjoki
to chopy jak dymby,
wyszli go przywitać,
wytrzaśli mu zymby,
hej, hej, hej, kolęda!

Teroz bydzie dobro
sucho skórka chlyba, jeszcze uod
Ślonzoków nachyto kaj trzeba,
hej, hej, hej, kolęda!

---

¹³ Wilhelm II Hohenzollern – ostatni niemiecki
cesarz i Król Prus.

JAKUB SZNAJDER - TUBA

CYSORZ FRYDRYK WILHELM

NADSTAWCIE UCHA, KOCHANI LUDKOWIE

Nadstawcie ucha, kochani ludkowie,
co wom to dziadek piyknego opowie,
kery spod świnytej Any przichodzi,
nigdy nie zwodzi

Cóż to za rzeczy dziejóm sie na Ślónsku?
Koždy by żeżar go po małym konsku,
nikt nic nie widzi krom swego brzucha,
a to psiojucha!

Na wielkie stolce różnych kandydatów
grofów, baronów i inkszych landratów,
koždy by chcioł mieć wielmoża miano
choć we łbie siano.

A wielu co som beamtrami¹⁴ rady,
tak już spyszniało, że im spuchły zady,
kark im zesztynioł, a grubeloki,
jak berlinioki.

¹⁴ Beamter (niem.) - urzędnik.

ŁUKASZ KUREK - PERKUSJA

W ROZBARKU, W ROZBARKU

W Rozbarku, w Rozbarku, w Rozbarku,
ej, dostali to orgesze¹⁵
po karku, po karku.

Na Karbie, na Karbie, na Karbie,
ej, dostali sztoustruplery¹⁶
po garbie, po garbie.

W Szombierkach, w Szombierkach, w Szombierkach,
ej, dostali grenschucowie
po gierach, po gierach, po gierach.

¹⁵ Orgesze – członkowie niemieckiej nacjonalistycznej organizacji paramilitarnej.

¹⁶ Sztoustruplery – członkowie niemieckich grup szturmowych.

KLAUDIA CYRNAŁ - ŚPIEW

Procesja pątnicza na Górze św. Anny, początek XX wieku, reprodukcja Roman Kwaśniewski

wiepodleśa

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

FUNDACJA
DLA DZIEDZICTWA

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Państwowy Fundusz
Rehabilitacji Osób
Niepełnosprawnych
Oddział Opolski

Instytut Śląski

MUZEUM
POLSKIEJ
PIOSENKI
W OPOLE

Muzeum
Powstań
Śląskich
ŚWIĘTOCHŁOWIE

FUNDACJA

POLSKIE
DZIEDZICTWO
ŚLĄSKA

PATRONI
MEDALNI

Polskie
Radio
Katowice

OPOLE

Radio Opole

www.ngopole.pl

